

Reformácia skončila?

Vyjadrenie evanjelikálnych presvedčení

V predvečer 500. výročia protestantskej Reformácie majú evanjelikálni kresťania na celom svete príležitosť nanovo reflektovať odkaz Reformácie pre cirkev Ježiša Krista na celom svete a pre šírenie diela evanjelia. Ekumenické priateľstvo ostatného obdobia vytvorilo po storočiach sporov a napätých vzťahov medzi evanjelikálmi a katolíkmi vhodné podmienky pre niektorých vodcov v oboch táboroch k tomu, aby vyhlásili, že Reformácia sa vlastne skončila, že pôvodné teologické nezhody, ktoré viedli v 16. storočí k rozkolu západného kresťanstva, sú vyriešené.

Prečo niektorí tvrdia, že Reformácia skončila

Na podporu tvrdenia, že Reformácia skončila, sa všeobecne uvádzajú dva hlavné dôvody:

1. Výzvy pred svetovým kresťanstvom (napr. sekularizmus a islam) sú také znepokojujúce, že protestanti a katolíci si už dlhšie nemôžu dovoliť zostať rozdelenými. Zjednotenú svedectvo (možno s pápežom ako hlavným hovorcom?) by veľmi prospelo globálnemu kresťanstvu.
2. Historické teologické rozdelenia (napr. spasenie jedine skrze vieru, konečná autorita Biblie, primát rímskeho biskupa) sa považujú za záležitosti legitímnych rozdielov v dôrazoch, ale nie ostrých delení a kontrastov, ktoré bránia jednote. Kumulatívna sila týchto argumentov zmäkčila spôsob, akým evanjelikáli chápu a hodnotia Rímsko-katolícku cirkev.

Je tiež dôležité pripomenúť, že globálny evanjelikalizmus na rozdiel od rímskeho katolicizmu v minulom storočí prudko rástol. Skutočnosť, že milióny katolíkov sa v nedávnych rokoch stali evanjelikálmi, neuniklo pozornosti rímsko-katolíckych vodcov. Oni sa usilujú strategicky reagovať na túto stratu svojich verných tým, že si osvojujú tradičný evanjelikálny jazyk (napr. obrátenie, evanjelium, misia a milosrdenstvo) a vstupujú do ekumenických dialógov s cirkvami, ktoré predtým odsudzovali. Medzi katolíkmi a protestantmi, kde voľakedy bolo nepriateľstvo a prenasledovanie, sú priateľské vzťahy a dialóg. Stále však zostáva otázka: Zmizli základné rozdiely medzi katolíkmi a protestantmi/evanjelikálmi?

Skončila Reformácia?

Vo všetkej svojej variabilite a niekedy aj konfliktných tendenciách bola protestantská Reformácia v konečnom dôsledku volaním (1) k obnove autority Biblie nad cirkvou a (2) k uznaniu skutočnosti, že spásu dostávame jedine skrze vieru.

Tak ako pred 5 storočiami je rímsky katolicizmus stále náboženským systémom, ktorý nespočíva jedine na Písme. Z katolíckeho pohľadu je Biblia iba jedným zo zdrojov autority, ale nie jediným, ani nie najvyšším zdrojom. Podľa tohto pohľadu Bibliu predchádza tradícia a tá Bibliu aj presahuje. Tradícia nie je zjavená iba v Písme, ale aj v pokračujúcom učení cirkvi a v jej súčasnej agende, nech by ňou bolo čokoľvek. Pretože Písmo nemá posledné slovo, katolícke učenie a prax zostávajú otvorené a preto v jadre neprehľadné.

Teologická metóda rímskeho katolicizmu je silne ilustrovaná vyhlásením troch dogiem (tj. záväznej viery), ktoré nemajú vôbec žiadnu biblickú oporu. Je to dogma o Máriinom nepoškvrnenom počatí z roku 1854, dogma o pápežovej neomylnosti z roku 1870 a dogma o telesnom nanebovzatí Márie z roku 1950. Tieto dogmy nereprezentujú biblické učenie, ba v skutočnosti mu jasne protirečia. V rámci katolíckeho systému to nevaďí, lebo tento systém nespočíva jedine na autorite Písma. Formulovať novú dogmu môže trvať dve tisícročia, ale pretože Písmo nemá posledné slovo, katolícka cirkev môže také novoty nakoniec prijať.

Čo sa týka učenia o spáse, mnohí majú dojem, že dochádza k rastúcemu zblížovaniu ohľadne ospravedlnenia vierou a že od 16. storočia sa napätia medzi katólíkmi a evanjelikálmi podstatne zmenšili. Rímsko-katolícka cirkev reagovala proti protestantskej Reformácii na tridentskom koncile (1545-1563) ostro, keď vyhlásila „kľiatbu“ na tých, ktorí sa pridávajú ospravedlnenia jedine vierou a potvrdil učenie, že spása je procesom spolupráce človeka s vloženou milosťou, a nie Božím aktom založeným jedine na milosti, ktorú prijímame jedine vierou.

Niektorí tvrdia, že rozdelenie prekonalo *Spoločné vyhlásenie k učeniu o ospravedlnení*, ktoré podpísala Rímsko-katolícka cirkev a Svetový luteránsky zväz v roku 1999. Hoci tento dokument je ústretovejší k biblickému chápaniu ospravedlnenia, predsa explicitne potvrdzuje názor tridentského koncilu o ospravedlnení. Stále platia všetky jeho odsúdenia historických protestantských/evanjelikálnych presvedčení; len sa neuplatňujú na tých, čo sa hlásia k zahmlenému stanovisku *Spoločného vyhlásenia*.

Ako v Tridente tak aj v *Spoločnom vyhlásení* je ospravedlnenie procesom, ktorý je stvárnený v cirkevnej sviatosti (krst); neprijíma sa jedine vierou. Je to cesta, ktorá si vyžaduje prispievanie od veriacich a ich pokračujúcu spoluúčasť v sviatostnom systéme. V žiadnom prípade nejde o Božiu spravodlivosť, ktorú Kristus priznáva veriacemu, takže nemôže existovať ani uistenie o spáse. Navyše náhľad Rímsko-katolíckej cirkvi sa prejavuje jej pokračujúcim používaním odpustkov (tj. odpustením trestu za hriech, ktoré cirkev udeľuje pri zvláštnych príležitostiach). Práve teológia odpustkov bola spúšťačom Reformácie, ale tento systém obnovil pápež František znovu v roku Milosti (2015-2016). To dokazuje, že základný náhľad Rímsko-katolíckej cirkvi na spásu, ktorá je závislá na sprostredkovaní cirkvi, distribúcií milosti prostredníctvom jej sviatostí, príhovore svätých a očistci, je stále pevne na svojom mieste aj po *Spoločnom vyhlásení*.

Pohl'ad dopredu

Čo platí o Rímsko-katolíckej cirkvi ako doktrínalnej a inštitucionálnej skutočnosti, neplatí nevyhnutne o jednotlivých katólíkoch. Božia milosť pôsobí v mužoch a ženách, ktorí sa kajú a dôverujú jedine Bohu, ktorí odpovedajú na Božie evanjelium tak, že žijú ako kresťanskí učenici, ktorí sa usilujú Krista poznať a zoznamovať s ním aj iných.

Oveľa väčšiu opatrnosť je však treba prejavovať voči inštitučnej Rímsko-katolíckej cirkvi pre jej nekontrolované dogmatické vyhlásenia a komplexnú politickú a diplomatickú štruktúru. Jej súčasné snahy o obnovu rôznych stránok katolíckeho života a bohoslužby (napr. prístupnosť Biblie, liturgická obnova, rastúca úloha laikov, charizmatické hnutie) samy osebe nedokazujú, že Rímsko-katolícka cirkev je oddaná podstatnej reforme podľa Božieho slova. V našom globálnom svete povzbudzujeme spoluprácu medzi evanjelikálmi a katólíkmi v oblastiach spoločného záujmu, akými sú ochrana života a presadzovanie náboženskej

slobody. Takúto spoluprácu podporujeme aj s ľuďmi iných náboženských orientácií a ideológií. Povzbudzujeme úsilie k spolupráci, keď ide o spoločné hodnoty v etických, sociálnych, kultúrnych a politických záležitostiach. Avšak keď ide o napĺňanie misijnej úlohy ohlasovania a života evanjelia Ježiša Krista celému svetu, evanjelikáli musia pozorne zachovávať jasné evanjelijné normy pri formovaní spoločných platforiem a koalícií.

Stanovisko, ktoré sme tu artikulovali, je odrazom historických evanjelikálnych presvedčení s túžbou po jednote medzi veriacimi v Ježiša Krista podľa pravdy evanjelia.¹ Otázky, ktoré viedli k zrodu Reformácie pred 500 rokmi, sú stále živé pre celú cirkev aj v 21. storočí. Víťame každú príležitosť k ich objasňovaniu, ale spolu s Reformátormi sa evanjelikáli priznávajú k základnému presvedčeniu, že našou konečnou autoritou je Biblia a že spasení sme jedine vierou.

¹ Tieto základné presvedčenia sú vyjadrené v oficiálnych dokumentoch dvoch globálnych evanjelikálnych organizácií, Svetového evanjelikálneho zväzu a Lausanského hnutia. Po riešení takých tém, akými je mariológia, autorita cirkvi, pápežstvo a jeho neomylnosť, ospravedlnenie vierou, sviatosti a eucharistia, ako aj misia cirkvi Svetový evanjelikálny zväz zhrňuje: „Spolupráca v misii medzi evanjelikálmi a katolíkmi je vážne sťažená pre „neprekonateľné“ prekážky.“ (World Evangelical Fellowship, *Evangelical Perspective on Roman Catholicism* (1986) in Paul G. Schrottenboer (ed.), *Roman Catholicism, A Contemporary Evangelical Perspective* (Grand Rapids: Baker Book House, 1987, s. 93). Tento pohľad sa odráža aj v príležitostnom lausanskom článku z roku 1980 „O kresťanskom svedectve nominálnym kresťanom medzi rímskymi katolíkmi“ a v poznámke autora Lausanského záväzku Johna Stotta: „Sme pripravení spolupracovať s nimi (rímskymi katolíkmi, pravoslávnyimi a liberálnymi protestantmi) v konaní dobrých skutkov kresťanského súcitu a sociálnej spravodlivosti. Vtedy, keď sme vyzvaní k spoločnej evanjelizácii, ocitáme sa v bolestnej dileme, lebo spoločné svedectvo si vyžaduje spoločnú vieru a spolupráca v evanjelizácii závisí od súhlasu na obsahu evanjelia.“ (Lausanský výbor pre svetovú evanjelizáciu. „Lausanský príležitostný článok 10 O kresťanskom svedectve nominálnym kresťanom medzi rímskymi katolíkmi“ (Pattaya, Thaisko, 1980); John Stott, *Make the Truth Known. Maintaining the Evangelical Faith Today*. Leceister: UCCF Booklets, 1983, s. 3-4).